

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ТЕОРІЯ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ
СОЦІАЛЬНИХ СИСТЕМ"**

**для студентів спеціальності
8.18010014 "Управління фінансово-економічною безпекою"
всіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри економічного аналізу.
Протокол № 8 від 27.01.2014 р.

Укладачі: Отенко І. П.
Москаленко Н. О.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Теорія управління безпекою соціальних систем" для студентів спеціальності 8.18010014 "Управління фінансово-економічною безпекою" всіх форм навчання / укл. І. П. Отенко, Н. О. Москаленко. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 37 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій, практичних та семінарських занять, матеріали для закріплення знань (самостійну роботу, контрольні запитання), методичні рекомендації щодо оцінювання знань студентів, компетентності, якими повинен володіти студент після вивчення навчальної дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.18010014 "Управління фінансово-економічною безпекою".

Вступ

У сучасному суспільстві відбуваються радикальні зміни, зміни в соціальній, економічній і політичній сферах, які й обумовили підвищений інтерес до проблем безпеки. Досліджуються її різні аспекти, розробляються нові концепції, відкриваються відповідні спеціальності та інститути.

Протягом більше трьохсот років, загальновідомою і прийнятою концепцією була ідея державної безпеки. Зміна у вживанні терміну "безпека" відбулася в 1990-і роки, коли міжнародне співтовариство почало погоджуватися з важливістю прийняття особливих заходів для захисту не тільки держав, але і людей від загрози для їхньої безпеки. Захист народу, що раніше розглядався, як суверенна справа окремої національної держави, потенційно стало справою міжнародного співтовариства. Так, головну роль у цих змінах починає грати забезпечення безпеки соціальних систем різного рівня, а з початку XXI ст. формується нова міждисциплінарна наука – теорія безпеки.

Трудності сходження науки про безпеку в Україні обумовлені відсутністю цілісного законодавства про безпеку, зокрема закону про безпеку. Підходи та положення закріплені в чинних нормативних правових актах на певному етапі зіграли свою позитивну роль, але в даний час практично вичерпали себе, оскільки не дозволяють на практиці створити ефективну систему забезпечення безпеки людини, суспільства і держави. Саме тому базовою в системі знань про безпеку прийнята навчальна дисципліна "Теорія управління безпекою соціальних систем".

Навчальна дисципліна "Теорія управління безпекою соціальних систем" є нормативною навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр" спеціальності 8.18010014 "Управління фінансово-економічною безпекою підприємства" всіх форм навчання.

Зміст навчальної дисципліни "Теорія управління безпекою соціальних систем" включає основні загальні положення теорії безпеки, а також положення теорії безпеки соціальних систем типу "людина", "організація", "суспільство".

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 1801 "Специфічні категорії"	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність 8.18010014 "Управління фінансово-економічною безпекою"	Рік підготовки	
Змістових модулів – 1		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 108		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 4,5		Лекції	
	16 год	16 год	
	Практичні, семінарські		
	16 год	12 год	
	Лабораторні		
	–	–	
	Самостійна робота		
	72 год	76 год	
Вид контролю			
ГМК			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 42 %;

для заочної форми навчання – 35 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання даної навчальної дисципліни є формування у магістрів цілісного уявлення про закономірності виникнення загроз безпеки розвитку соціальних систем та теоретичний базис з управління безпекою соціальних систем.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

засвоєння основних підходів та принципів управління безпекою соціальних систем (людини, організації, суспільства);

оволодіння навичками самостійного здійснення виявлення, ідентифікації та оцінювання загроз безпеки соціальних систем (людини, організації, суспільства).

Об'єктом дослідження в теорії управління безпекою соціальних систем виступають різного роду небезпеки, що впливають на процес функціонування та розвиток людини, організації, суспільства.

Предмет пізнання теорії управління безпекою соціальних систем – це закономірності виникнення небезпек, принципи та механізми забезпечення безпеки соціальних систем типу "людина", "організація", "суспільство" тощо.

Дисципліна "Теорія управління безпекою соціальних систем" є рекомендованою для підготовки магістрів за спеціальністю "Управління фінансово-економічною безпекою" та викладається для магістрів, підготовлених за базовою вищою освітою з галузей знань "Менеджмент і адміністрування", "Економіка та підприємництво", "Право", "Соціально-політичні науки", "Цивільна оборона", "Гуманітарні науки", "Інформаційна безпека", "Соціальне забезпечення", "Військові науки, національна безпека, безпека державного кордону" та будь-якої іншої.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять та виконання практичних завдань. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

предмет та методи дисципліни "Теорія управління безпекою соціальних систем";

понятійно-категоріальну систему теорії управління безпекою соціальних систем;

характеристики соціальної системи як об'єкта безпеки;

систему та механізми управління безпекою організації;

інституційне середовище управління безпекою соціальних систем;

основи державного регулювання в сфері безпеки;

недержавні структури безпеки;
методичний інструментарій оцінювання рівня безпеки соціальних систем.

вмісту:

із залученням апарату управління (групи фахівців) підприємства та в умовах визначеного терміну виконання, в межах чинних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність підприємства, установи, організації, та використовуючи типові управлінські технології здійснювати розроблення:

концепції безпеки підприємства, установи, організації;
стратегії забезпечення безпеки установи, організації, підприємства;
функцій управління системою забезпечення безпеки установи, організації, підприємства;

задач комплексної системи забезпечення безпеки установи, організації, підприємства.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
ТУБСС* 1	Визначення політики і стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, установи, організації	Здійснювати розроблення концепції безпеки організації
		Здійснювати розроблення стратегії забезпечення безпеки організації
		Здійснювати розроблення інструментарію управління системою забезпечення безпеки організації
ТУБСС 2	Проектування системи фінансово-економічної безпеки організації	Визначати зовнішні і внутрішні загрози та ризики безпеки діяльності організації
		Розробляти інформаційне - аналітичні документи щодо оцінки рівня реальних і потенційних загроз безпеки особистості, організації, суспільства
		Проектувати комплексну систему забезпечення безпеки організації

* Теорія управління безпекою соціальних систем

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет та методи дисципліни "Теорія управління безпекою соціальних систем"

1.1. Предмет, завдання та зміст навчальної дисципліни "Теорія управління безпекою соціальних систем".

1.2. Роль та місце безпеки в життєдіяльності людини та суспільства.

1.3. Міждисциплінарний характер дисципліни "Теорія управління безпекою соціальних систем".

1.4. Наука безпеки соціальних систем та її методи.

Література: основна [1], додаткова [2 – 11].

Тема 2. Понятійно-категоріальна система теорії управління безпекою соціальних систем

2.1. Сутність та зміст категорії "безпека".

2.2. Теоретичні школи управління.

2.3. Сутність та види управління соціальними системами.

2.4. Понятійний апарат управління безпекою соціальних систем.

Література: основна [1], додаткова [2 – 11].

Тема 3. Соціальна система як об'єкт безпеки

3.1. Концептуальний підхід до безпеки соціальних систем.

3.2. Особливості та форми соціальних систем.

3.3. Розвиток соціальних систем та роль функції безпеки в ньому.

3.4. Ієрархічні рівні безпеки соціальних систем.

Література: основна [1], додаткова [2 – 11].

Тема 4. Система та механізми управління безпекою організації

4.1. Системний підхід до управління безпекою організації.

4.2. Структура системи безпеки організації.

4.3. Механізми управління безпекою організації.

4.4. Види безпеки організації.

4.5. Безпека особистості в організації.

Література: основна [1], додаткова [2 – 11].

Тема 5. Інституціональні основи управління безпекою соціальних систем

5.1. Інституціональне середовище безпеки соціальних систем.

5.2. Система цінностей. Формування концепції та політики безпеки соціальних систем.

5.3. Інтереси та безпека соціальних систем.

5.4. Баланс інтересів як необхідна умова безпеки соціальних систем.

Література: основна [1], додаткова [2 – 11].

Тема 6. Державне регулювання в сфері безпеки

6.1. Сутність та зміст національної безпеки.

6.2. Державна система забезпечення національної безпеки.

6.3. Нормативно-правові засади забезпечення безпеки.

6.4. Вітчизняний досвід забезпечення національної безпеки.

Література: основна [1], додаткова [2 – 11].

Тема 7. Недержавні структури безпеки

7.1. Сутність та завдання недержавних структур забезпечення безпеки.

7.2. Правове регулювання недержавної системи безпеки.

7.3. Світовий досвід державного регулювання діяльності приватних служб безпеки.

Література: основна [1], додаткова [2 – 11].

Тема 8. Методичний інструментарій оцінювання рівня безпеки соціальних систем

8.1. Методика розрахунку рівня безпеки.

8.2. Види загроз безпеки та їх класифікація.

8.3. Поняття фактору та умов безпеки. Методи моделювання та оцінювання факторів загроз.

8.4. Поняття ризику. Методи оцінювання ризику.

Література: основна [1], додаткова [2 – 11].

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі						у тому числі						
		лекційні	семінарські (практичні)	лабораторні	проведення підсумкового контролю	самостійна робота		усього	лекційні	практичні	лабораторні	проведення підсумкового контролю	самостійна робота	
					виконання ІНДЗ	підготовка до занять						виконання ІНДЗ	підготовка до занять	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Тема 1. Предмет та методи дисципліни "Теорія управління безпекою соціальних систем"	13	2	2	–	–	–	9	13	2	1	–	–	–	10

Закінчення табл. 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
<i>Тема 2. Понятійно-категоріальна система теорії управління безпекою соціальних систем</i>	13	2	2	–	–	–	9	13	2	1	–	–	–	10
<i>Тема 3. Соціальна система як об'єкт безпеки</i>	13	2	2	–	–	–	9	14	2	2	–	–	–	10
<i>Тема 4. Система та механізми управління безпекою організації</i>	13	2	2	–	–	–	9	14	2	2	–	–	–	10
<i>Тема 5. Інституціональні основи управління безпекою соціальних систем</i>	14	2	2	–	–	–	10	14	2	1	–	–	–	10
<i>Тема 6. Державне регулювання в сфері безпеки</i>	14	2	1	–	–	–	10	13	2	1	–	–	–	10
<i>Тема 7. Недержавні структури безпеки</i>	14	2	1	–	–	–	10	13	2	1	–	–	–	10
<i>Тема 8. Методичний інструментарій оцінювання рівня безпеки соціальних систем</i>	14	2	2	–	–	–	10	14	2	1	–	–	–	10
Разом за темами	108	16	14	–	–	–	72	108	16	10	–	–	–	76
Колоквіум			2							2				
Усього	108	16	16	–	–	–	76	108	16	12	–	–	–	80

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Тема 1. Предмет та методи дисципліни "Теорія управління безпекою соціальних систем"	<p><i>Тема семінарського заняття "Актуальні проблеми безпеки соціальних систем":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загрози життєдіяльності в системі "природа – суспільство – людина". 2. Місце безпеки в ієрархії потреб Маслоу. 3. Місце України в світових рейтингах за показниками безпеки 	2	Основна: [1]. Додаткова: [2 – 11]
Тема 2. Понятійно-категоріальна система теорії управління безпекою соціальних систем	<p><i>Тема семінарського заняття "Становлення теорії управління безпекою соціальних систем":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорія безпеки як об'єкт дослідження. 2. Безпека в теорії соціальних систем та соціальної дії. 3. Еволюція змісту категорії "безпека" 	2	Основна: [1]. Додаткова: [2 – 11]
Тема 3. Соціальна система як об'єкт безпеки	<p><i>Тема семінарського заняття "Сучасна концепція безпеки соціальних систем":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблеми безпеки людського розвитку в "Порядку денному на XXI століття". 2. Соціальний, економічний та екологічний вимір безпеки сталого розвитку соціальних систем. 3. Особливості розвитку соціальних систем та роль функції безпеки в ньому 	2	Основна: [1]. Додаткова: [2 – 11]
Тема 4. Система та механізми управління безпекою організації	<p><i>Тема семінарського заняття "Механізми управління безпекою соціальних систем":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості організаційно-правових форм господарювання в Україні та проблеми забезпечення їх безпеки. 2. Різновиди систем безпеки в організаціях, установах, підприємствах. 3. Організаційне забезпечення безпеки особистості в організації 	2	Основна: [1]. Додаткова: [2 – 11]
Тема 5. Інституційне основи управління безпекою соціальних систем	<p><i>Тема семінарського заняття "Інституційне середовище управління безпекою соціальних систем":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Компоненти інституціонального середовища безпеки соціальних систем. 2. Культура безпеки та її особливості. 3. Цінності як принцип безпеки соціальних систем. 4. Інтереси та їх роль в забезпеченні безпеки 	2	Основна: [1]. Додаткова: [2 – 11]

Закінчення табл. 5.1

1	2	3	4
<i>Тема 6. Державне регулювання в сфері безпеки</i>	<p><i>Тема семінарського заняття " Національна безпека":</i></p> <p>1. Предметне поле національної безпеки. 2. Система національних цінностей та їх трансформація. 3. Суб'єкти забезпечення національної безпеки, їх функції та роль</p>	1	Основна: [1]. Додаткова: [2 – 14]
<i>Тема 7. Недержавні структури безпеки</i>	<p><i>Тема семінарського заняття "Досвід управління безпекою соціальних систем":</i></p> <p>1. Становлення недержавної системи забезпечення національної безпеки. 2. Світовий досвід діяльності приватних служб безпеки</p>	1	Основна: [1]. Додаткова: [2 – 14]
Усього годин		12	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
<i>Тема 8. Методичний інструментарій оцінювання рівня безпеки соціальних систем</i>	<i>Завдання 1. Оцінювання рівня економічної безпеки соціальних систем</i>	2	Основна: [1]. Додаткова: [2 – 14]
	<i>Колоквіум за темами</i>	2	
Разом годин за змістовими модулями		4	

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 70,37 % (76 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (108 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських, лабораторних занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; написання есе за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму); систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 7.1.

**Завдання для самостійної роботи студентів
та форми її контролю**

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
<i>Тема 1.</i> Предмет та методи дисципліни "Теорія управління безпекою соціальних систем"	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми	9	Презентація результатів	Основна: [1]. Додаткова: [2 – 11]
<i>Тема 2.</i> Понятійно-категоріальна система теорії управління безпекою соціальних систем	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми	9	Презентація результатів	Основна: [1]. Додаткова: [2 – 11]
<i>Тема 3.</i> Соціальна система як об'єкт безпеки	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми	9	Презентація результатів	Основна: [1]. Додаткова: [2 – 11]
<i>Тема 4.</i> Система та механізми управління безпекою організації	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми	9	Презентація результатів	Основна: [1]. Додаткова: [2 – 11]
<i>Тема 5.</i> Інституціональні основи управління безпекою соціальних систем	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми	10	Експрес-опитування	Основна: [1]. Додаткова: [2 – 11]
<i>Тема 6.</i> Державне регулювання в сфері безпеки	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми	10	Презентація результатів	Основна: [1]. Додаткова: [2 – 11]

1	2	3	4	5
Тема 7. Недержавні структури безпеки	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми	10	Презентація результатів	Основна: [1]. Додаткова: [2 – 14]
Тема 8. Методичний інструментарій оцінювання рівня безпеки соціальних систем	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми	10	Тестування	Основна: [1]. Додаткова: [2 – 14]
Усього за темами		72		

7.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Предмет та методи дисципліни "Теорія управління безпекою соціальних систем"

1. Визначте предмет та об'єкт теорії управління безпекою соціальних систем.
2. Розкрийте зміст поняття "життєдіяльність", підкресліть особливості "життя".
3. Розкрийте роль безпеки в життєдіяльності людини, керуючись теорією Маслоу.
4. Охарактеризуйте загрози життєдіяльності в системі "природа – суспільство – людина".
5. В чому полягає міждисциплінарний характер теорія управління безпекою соціальних систем?
6. Розкрийте, положення та принципи яких теорій є фундаментом теорії управління безпекою соціальних систем?
7. Розкрийте загально філософські, загальнонаукові та спеціальні методи теорії управління безпекою.

Тема 2. Понятійно-категоріальна система теорії управління безпекою соціальних систем

1. Розкрийте сутність безпеки як філософської категорії.
2. Розкрийте сутність безпеки як суспільного явища.

3. В чому полягає економічне значення безпеки?
4. Перелічіть провідні школи управління. Який зв'язок вони мають з проблемами безпеки?
5. Надайте характеристику основних положень класичної школи управління.
6. Надайте характеристику основних положень школи людських ресурсів.
7. Що є предметом дослідження "емпіричної" школи управління, школи "соціальних систем" та нової школи?
8. Які властивості притаманні управлінню соціальними системами?
9. Розкрийте функції поточного та стратегічного управління соціальною системою.
10. Якими поняттями розкривається управління безпекою соціальних систем? Визначте їх.

Тема 3. Соціальна система як об'єкт безпеки

1. Надайте визначення поняттю "сталий розвиток".
2. Розкрийте основні положення концепції сталого розвитку.
3. Які системи називаються соціальними? Що позначає категорія "соціум"?
4. Перелічіть системні характеристики суспільства та надайте їх визначення.
5. Які особливості притаманні соціальним системам?
6. Наведіть класифікацію форм соціальних організацій.
7. Визначте типи соціальних систем.
8. Розкрийте поняття безпеки через розвиток соціальної системи.
9. Наведіть закони розвитку та безпеки соціальних систем.
10. Виділіть ієрархічні рівні безпеки соціальних систем.

Тема 4. Система та механізми управління безпекою організації

1. Розкрийте сутність системного підходу та опишіть системні характеристики соціальної системи.
2. Визначте властивості організації як системного об'єкта (загальні, соціальні та синергетичні).
3. Розкрийте класифікацію організацій за організаційно-правовою формою.

4. Визначте та опишіть систему безпеки організації. Яка основна мета створення та правила системи безпеки організації?
5. Які основні функції системи безпеки організації?
6. Надайте визначення механізму управління. Розкрийте механізм управління безпекою в циклі управління організацією.
7. Надайте характеристику видів безпеки організації.
8. Охарактеризуйте підсистеми системи безпеки організації.
9. Що розуміється під безпекою особистості? Які загрози особистості можуть бути визначені за їхніми джерелами?
10. Розкрийте види безпеки особистості.

Тема 5. Інституціональні основи управління безпекою соціальних систем

1. Надайте визначення поняттю "інститут безпеки". Що представляє собою інституційне середовище безпеки соціальної системи?
2. Визначте та надайте характеристику основних компонентів інституціонального середовища безпеки соціальних систем.
3. Розкрийте сутність категорії "цінність". Яку роль виконують цінності в розвитку соціальної системи?
4. Розкрийте систему цінностей соціальної системи.
5. Розмежуйте та поясніть сутність та значення політики та концепції безпеки.
6. Розкрийте основні положення, які створюють каркас концепції безпеки соціальної системи.
7. Розкрийте сутність категорії "інтерес". Який зв'язок існую між цінностями та інтересами, інтересами та безпекою соціальної системи.
8. Опишіть систему інтересів та їх класифікацію.
9. В чому полягає баланс інтересів як умова безпеки соціальних систем?
10. Розкрийте види збалансованості інтересів суб'єктів соціальної системи.

Тема 6. Державне регулювання в сфері безпеки

1. Надайте визначення національної безпеки.
2. Визначте рівні та об'єкти національної безпеки.
3. Надайте визначення та розкрийте національні цінності країни.
4. Надайте визначення та розкрийте національні інтереси країни.

5. Визначте національні цілі за існуючими класифікаційними ознаками.
6. Що розуміється під системою забезпечення національної безпеки? Які її компоненти?
7. Які інститути формують державну систему забезпечення безпеки? Охарактеризуйте їх.
8. Розкрийте зовнішні та внутрішні суб'єкти забезпечення національної безпеки.
9. Наведіть основні закони в сфері забезпечення національної безпеки.
10. В чому полягає основний зміст та значення стратегії національної безпеки України?

Тема 7. Недержавні структури забезпечення безпеки

1. Надайте визначенні недержавної системи забезпечення національної безпеки.
2. Розкрийте суб'єктів забезпечення національної безпеки
3. Які функції забезпечення національної безпеки виконують органи місцевого самоврядування?
4. Які функції забезпечення національної безпеки виконує приватний нотаріат?
5. Які функції забезпечення національної безпеки виконує адвокатура?
6. Які функції забезпечення національної безпеки виконують приватні детективні й охоронні служби?
7. Які функції забезпечення національної безпеки виконують громадські об'єднання?
8. Які принципи недержавної системи забезпечення національної безпеки?
9. Що розуміється під політикою забезпечення національної безпеки?
10. Які особливості світового досвіду державного регулювання діяльності приватних служб безпеки?

Тема 8. Методичний інструментарій оцінювання рівня безпеки соціальних систем

1. Визначте сутність економічної безпеки на національному рівні. Які її складові?
2. Розкрийте основні положення методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України.

3. Надайте визначення загрозам безпеки. Ув'яжіть об'єкти безпеки, провідні ризики та загрози.
4. Розкрийте класифікацію загроз безпеці за різними ознаками.
5. Визначте поняття фактору та умов безпеки.
6. Розкрийте класифікація внутрішніх й зовнішніх факторів економічної безпеки.
7. Розкрийте фактори погроз макрооточення підприємства.
8. Надайте визначення поняття ризику. Які Основні характеристики ризику як економічної категорії?
9. Наведіть класифікацію ризиків за основними ознаками.
10. Які методи оцінки ризик?

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

- а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:
консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);
- б) за засвоєнням практичного матеріалу:
консультації індивідуальні та групові.

9. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 9.1 і 9.2).

**Розподіл форм та методів активізації процесу навчання
за темами навчальної дисципліни**

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
<i>Тема 1.</i> Предмет та методи дисципліни "Теорія управління безпекою соціальних систем"	Лекція проблемного характеру з питання ролі та місця безпеки в життєдіяльності людини та суспільства, робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 2.</i> Понятійно-категоріальна система теорії управління безпекою соціальних систем	Міні-лекція з питання "Понятійний апарат управління безпекою соціальних систем", банки візуального супроводу
<i>Тема 3.</i> Соціальна система як об'єкт безпеки	Лекція проблемного характеру з питання "Концептуальний підхід до безпеки соціальних систем", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 4.</i> Система та механізми управління безпекою організації	Міні-лекція з питання "Системний підхід до управління безпекою організації", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 5.</i> Інституціональні основи управління безпекою соціальних систем	Лекція проблемного характеру з питання "Баланс інтересів як необхідна умова безпеки соціальних систем", робота в малих групах, презентація результатів, банки візуального супроводу
<i>Тема 6.</i> Державне регулювання в сфері безпеки	Лекція проблемного характеру з питання "Нормативно-правові засади забезпечення безпеки"
<i>Тема 7.</i> Недержавні структури безпеки	Міні-лекція з питання "Правове регулювання недержавної системи безпеки", банки візуального супроводу
<i>Тема 8.</i> Методичний інструментарій оцінювання рівня безпеки соціальних систем	Міні-лекція з питання "Методика розрахунку рівня безпеки", банки візуального супроводу

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати

самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Вони проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції тривають не більше 10 – 15 хвилин і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, щоб не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами, між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про вико-

нання індивідуальних завдань, проектних робот. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

Метод Дельфі використовується з метою досягнення консенсусу в експертних оцінках і передбачає надання можливості висловити свої думки групі експертів, що працюють індивідуально в різних місцях. При виборі управлінського рішення за цим методом академічну групу розділяють, наприклад, на п'ять малих груп. Чотири групи є робочими, вони розробляють і приймають управлінське рішення, а п'ята група є експертною. Аналіз та варіанти управлінських рішень робочих груп усереднюються цією групою. Експертна група може бути поділена за спеціалізаціями.

Метод сценаріїв полягає в розробці ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у перспективі.

Банки візуального супроводу сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

Таблиця 9.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
Тема 1. Предмет та методи дисципліни "Теорія управління безпекою соціальних систем"	Тема семінарського заняття "Актуальні проблеми безпеки соціальних систем"	Семінари-дискусії, презентації
Тема 2. Понятійно-категоріальна система теорії управління безпекою соціальних систем	Тема семінарського заняття "Становлення теорії управління безпекою соціальних систем"	Семінари-дискусії, презентації
Тема 3. Соціальна система як об'єкт безпеки	Тема семінарського заняття "Сучасна концепція безпеки соціальних систем"	Семінари-дискусії, презентації
Тема 4. Система та механізми управління безпекою організації	Тема семінарського заняття "Механізми управління безпекою соціальних систем"	Робота в малих групах, мозкові атаки

1	2	3
Тема 5. Інституціональні основи управління безпекою соціальних систем	Тема семінарського заняття " Інституційне середовище управління безпекою соціальних систем"	Семінари-дискусії, презентації
Тема 6. Державне регулювання в сфері безпеки	Тема семінарського заняття " Національна безпека"	Семінари-дискусії, презентації
Тема 7. Недержавні структури безпеки	Тема семінарського заняття " Досвід управління безпекою соціальних систем"	Семінари-дискусії, презентації
Тема 8. Методичний інструментарій оцінювання рівня безпеки соціальних систем	Завдання 1. Оцінювання рівня економічної безпеки соціальних систем	Робота в малих групах, мозкові атаки, метод Дельфі, метод сценаріїв, презентації

10. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 60 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за темами і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу дисципліни.

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі підсумкового модульного контролю.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні практичних завдань;

активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;

захист індивідуального та комплексного розрахункового завдання;

перевірка есе за заданою тематикою;

проведення поточного тестування;

проведення письмової контрольної роботи;

експрес-опитування;

проведення диктанту за лекційним матеріалом.

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі колоквиуму. **Колоквиум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за накопичувальною 100-бальною системою за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки;

арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів. При оцінюванні індивідуальних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком навчального процесу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бали будуть знижені.

Поточний тестовий контроль проводиться 1 раз за семестр. Тест включає запитання одиничного і множинного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Письмова контрольна робота проводиться 1 раз за семестр та включає практичні завдання різного рівня складності відповідно до тем змістового модуля.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання есе є:

здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;

оформлення роботи.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі оцінок з поточного та модульного видів контролю.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 60.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час колоквиуму, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: *"60 і більше балів – зараховано"*, *"59 і менше балів – не зараховано"* та заноситься у залікову *"Відомість обліку успішності"* навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: *"зараховано"* – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо *"не зараховано"*, тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 11.1.

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності		Навчальний тиждень	Години		Форми навчання		Рівень сформованості компетентностей	
							Форми контролю	Макс. бал
Знання, вміння та навички щодо визначення безпеки соціальних систем	Здатність до визначення складових безпеки соціальних систем	1	Ауд.	2	Лекція	1. Предмет та методи дисципліни "Теорія управління безпекою соціальних систем"	Робота на лекції	1,0
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір, огляд та узагальнення літературних джерел за заданою тематикою		
		2	Ауд.	2	Практичне заняття	Практичне заняття: актуальні проблеми управління безпекою соціальних систем	Активна участь у обговоренні проблемних питань теми	2,0
			СРС	4	Підготовка до занять	Огляд літературних джерел, конспекту за заданою тематикою, виконання практичних завдань	Перевірка домашніх завдань	2,0
	Здатність до виявлення та опису соціальних систем	3	Ауд.	2	Лекція	2. Понятійно-категоріальна система теорії управління безпекою соціальних систем	Робота на лекції	1,0
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір, огляд та узагальнення літературних джерел за заданою тематикою		
		4	Ауд.	2	Практичне заняття	Визначення та характеристика елементів управління безпекою соціальних систем	Активна участь на занятті	2,0
			СРС	4	Підготовка до занять	Огляд літературних джерел, конспекту за заданою тематикою, виконання практичних завдань	Перевірка домашніх завдань, оцінювання доповідей	2,0
	Здатність до обґрунтування цілей управління безпекою соціальних систем	5	Ауд.	2	Лекція	3. Соціальна система як об'єкт безпеки	Робота на лекції	1,0
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання есе	Перевірка есе	5,0
		6	Ауд.	2	Практичне заняття	Семинарське заняття: порівняльний аналіз соціальних систем	Активна участь на занятті	2,0
			СРС	4	Підготовка до занять	Огляд літературних джерел, конспекту за заданою тематикою, виконання практичних завдань	Перевірка домашніх завдань. Поточна контрольна робота	10,0
	Здатність до формування концепції управління безпекою соціальних систем	7	Ауд.	2	Лекція	4. Система та механізми управління безпекою організації	Робота на лекції	1,0
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір, огляд та узагальнення літературних джерел за заданою тематикою		
		8	Ауд.	2	Практичне заняття	Розробка системи управління безпекою соціальних систем	Активна участь на занятті	2,0
			СРС	6	Підготовка до занять	Огляд літературних джерел, конспекту за заданою тематикою, виконання практичних завдань	Перевірка домашніх завдань, оцінювання доповідей	2,0
	Здатність до моніторингу безпеки соціальних систем	9	Ауд.	2	Лекція	5. Інституційний підхід в управлінні безпекою соціальних систем	Робота на лекції	1,0
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір, огляд та узагальнення літературних джерел за заданою тематикою		
10		Ауд.	2	Практичне заняття	Аналіз управління безпекою соціальних систем	Активна участь на занятті	2,0	
		СРС	4	Підготовка до занять	Огляд літературних джерел, конспекту за заданою тематикою, виконання практичних завдань	Перевірка домашніх завдань	2,0	

Закінчення табл. 11.1

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години		Форми навчання		Рівень сформованості компетентностей		
						Форми контролю	Макс. бал	
Знання, вміння та навички щодо розробки елементів системи управління безпекою соціальних систем	Здатність до формування концепції управління безпекою організації	11	Ауд.	2	Лекція	6. Державне регулювання в сфері безпеки	Робота на лекції	1,0
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір, огляд та узагальнення літературних джерел за заданою тематикою		
		12	Ауд.	2	Практичне заняття	Оцінка системи управління безпекою організації	Активна участь на занятті	2,0
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Виконання практичних завдань	Перевірка домашніх завдань	2,0
	Здатність до визначення функцій управління в сфері безпеки	13	Ауд.	2	Лекція	7. Недержавні структури безпеки	Робота на лекції	1,0
			СРС	4	Підготовка до занять	Виконання практичних завдань , підготовка презентації		
	Здатність до контролю управління в сфері безпеки	14	Ауд.	2	Практичне заняття	Реалізація функцій управління в сфері безпеки	Активна участь на занятті	2,0
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Виконання практичних завдань	Перевірка домашніх завдань, Експрес-контрольна робота	10,0
		15	Ауд.	2	Лекція	8.Методичний інструментарій оцінювання рівня безпеки соціальних систем	Робота на лекції	1,0
			СРС	4	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою Підготовка статті	Стаття.	10,0
	Здатність до мотиваційного забезпечення управління безпекою	16	Ауд.	2	Практичне заняття	Оцінювання рівня безпеки соціальних систем	Активна участь на занятті	2,0
			СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Виконання практичних завдань	Перевірка домашніх завдань	2,0
17		Ауд.	2	Практичне заняття	Колоквіум за змістовним модулем	Підсумкова контрольна робота	25,0	
		СРС	6	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою , Підготовка до колоквіуму	Перевірка домашніх завдань	4,0	
ВСЬОГО годин		108		Загальна максимальна кількість балів по дисципліні			100	
							з них	
							поточний контроль:	100,00

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 11.2.

Таблиця 11.2

Розподіл балів за темами

Теми змістового модулю		лекції	практичні	ДЗ	есе	поточні КР	КОЛОКВІУМ	Σ
	Тема 1	1	2	2			25	100
	Тема 2	1	2	2				
	Тема 3	1	2	2	5	8		
	Тема 4	1	2	2				
	Тема 5	1	2	2				
	Тема 6	1	2	2				
	Тема 7	1	2	2		8		
	Тема 8	1	4	4	10			
Σ		8	18	18	15	16	25	100

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 11.3.

Таблиця 11.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістовного модулю		лекції	практичні	ДЗ	есе	поточні КР	КОЛОКВІУМ	Σ
Тема 1	1 тиждень	1						1
	2 тиждень		2	2				4
Тема 2	3 тиждень	1						1
	4 тиждень		2	2				4
Тема 3	5 тиждень	1			5			6
	6 тиждень		2	2		8		12
Тема 4	7 тиждень	1						1
	8 тиждень		2	2				4
Тема 5	9 тиждень	1						1
	10 тиждень		2	2				4
Тема 6	11 тиждень	1						1
	12 тиждень		2	2				4
Тема 7	13 тиждень	1						1
	14 тиждень		2	2		8		12
Тема 8	15 тиждень	1			10			11
	16 тиждень		2	2				4
	17 тиждень		2	2			25	29
Σ		8	18	18	15	16	25	100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 11.4).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Таблиця 11.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

12. Рекомендована література

12.1. Основна

1. Отенко І. П. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник / укл. І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012 – 256 с.

12.2. Додаткова

2. Власюк О. С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / О. С. Власюк ; Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України. – К., 2008. – 48 с.

3. Горбулін В. П. Системно-концептуальні засади стратегії національної безпеки України / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський. – К. : ДП "НВЦ "Євроатлантикінформ", 2007. – 592 с.

4. Ліпкан В. А. Безпекознавство: навч. посібн. / В. А. Ліпкан. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 208 с.
5. Ліпкан В. А. Національна безпека України : навчальний посібник / В. А. Ліпкан. – 2-ге видання. – К. : КНТ, 2009. – 576 с.
6. Мак-Мак В. П. Служба безпеки підприємства (организационно-управленческие и правовые аспекты деятельности) / В. П. Мак-Мак. – М. : Баярд, 2003. – 208 с.
7. Минаев Г. А. Безопасность организации : учебник / Г. А. Минаев. – К. : КНТ, 2009. – 440 с.
8. Політологія [Текст] : навч. посібн. / [М. П. Гетьманчук та ін.] ; за заг. ред. д-ра іст. наук, проф. М. П. Гетьманчука. – К. : Знання, 2011. – 415 с.
9. Піскунова Л. Е. Безпека життєдіяльності : підручник / Л. Е Піскунова, В. А. Прилипко, Т. О. Зубок. – К. : Академія, 2012. – 224 с.
10. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки : монографія / В. П. Горбулін, А. Б. Качинський. – К. : НІСД, 2010. – 288 с.
11. Сытник Г. П. "Словарь-справочник" Государственное управление в сфере национальной безопасности / под ред. Г. П. Сытника. – К. : Русское слово, 2012. – 41 с.

12.3. Інформаційні ресурси

12. Про основи національної безпеки України : Закону України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 39. – Ст.351 (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>.
13. Ситник Г. П. Безпека держави крізь призму особливостей сучасного етапу цивілізаційного розвитку [Електронний ресурс] / Г. П. Ситник. – Режим доступу : <http://nationalecurity.org.ua/category/library/>.

12.4. Методичне забезпечення

14. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Затверджені наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України № 1277 від 29.10.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни " Теорія управління безпекою соціальних систем " за Національною рамкою кваліфікацій України

32

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Предмет та методи дисципліни "Теорія управління безпекою соціальних систем"					
Визначати ключові загрози безпеки соціальних систем рівнів людина, організація, держава, суспільство, цивілізація	Сутність принципу системності, загальнонаукові методи дослідження.	Знання завдань та змісту дисципліни, ролі та місця безпеки в життєдіяльності людини та суспільства, основних складових теорії безпеки соціальних систем, та її методів	Ідентифікувати ключові загрози безпеки соціальних систем рівнів людина, організація, держава, суспільство, цивілізація	Ефективно формувати комунікації щодо ідентифікації загроз та презентувати чинники загроз безпеки соціальних систем	Відповідальність за ідентифікацію загроз безпеки соціальних систем рівнів людина, організація, держава, суспільство, цивілізація
Тема 2. Понятійно-категоріальна система теорії управління безпекою соціальних систем					
Визначати обґрунтування елементів системи управління безпекою	Основні етапи управління. Функції та види управлінських рішень.	Знання сутності та змісту категорії "безпека", шкіль управління, сутності та видів управління соціальними системами, понятійного апарату управління безпекою соціальних систем	Проводити декомпозицію загроз безпеки соціальних систем. Формувати пріоритети цілей управління безпекою. Ув'язувати концепцію та стратегію управління безпекою	Презентувати концепцію та стратегію управління безпекою	Відповідальність за обґрунтування концептуальних положень безпеки соціальної системи

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Соціальна система як об'єкт безпеки					
Здійснювати опис соціальної системи, загроз її безпеки, цілей функціонування та розвитку, концептуальних положень управління її безпекою	Характеристика форм та властивостей соціальних систем. Сутність розвитку системи, його проявів	Знання сучасної концепції безпеки соціальних систем, особливостей та форм соціальних систем. Розуміння розвитку соціальних систем та ролі функції безпеки в ньому. Знання ієрархічних рівнів безпеки соціальних систем	Ідентифікувати об'єкти загроз на різних рівнях соціальних систем. Визначати концептуальні положення управління безпекою соціальних систем різних рівнів	Ефективно формувати комунікації щодо управління безпекою.	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення щодо забезпечення безпеки
Тема 4. Система та механізми управління безпекою організації					
Формувати модель системи та механізму управління безпекою організації.	Сутність системного підходу, властивостей систем. Елементи організації. Система та механізм управління	Знання системного підходу до управління безпекою організації, структури системи безпеки організації та механізмів управління нею. Розуміння видів безпеки організації особистості в організації	Розробляти модель системи забезпечення безпеки організації. Формувати механізм управління безпекою організації	Презентувати механізм управління безпекою організації та забезпечувати внутрішньоорганізаційні комунікації щодо забезпечення безпеки	Приймати ефективні управлінські рішення та відповідати за забезпечення безпеки

1	2	3	4	5	6
Тема 5. Інституційне середовище управління безпекою соціальних систем					
Формувати концепцію та політику безпеки організації.	Визначення поняття "інтерес", "цінність". Рівні формування інституційного середовища забезпечення організації	Знання нормативно-правових рамок забезпечення безпеки; системи цінностей та інтереси. Розуміння балансу інтересів як необхідної умови безпеки соціальних систем	Формувати концепцію та політику безпеки організації. Будувати модель інтересів	Презентувати політику безпеки, ідентифікувати інтереси в системі забезпечення безпеки та результати побудови моделі інтересів	Самостійно приймати рішення щодо забезпечення безпеки, керуючих нормативно-правовими рамками, відповідальність за знання нормативно-правових рамок забезпечення безпеки в соціумі
Тема 6. Державне регулювання в сфері безпеки					
Проектувати комплексну систему забезпечення безпеки в суспільстві	Основи національної безпеки. Система забезпечення національної безпеки. Знання закону України "Про основи національної безпеки"	Знання формалізованих підходів до управління безпекою, нормативно-правових засад забезпечення безпеки	Визначати суб'єктів забезпечення безпеки в суспільстві та їх функції. Визначати взаємозв'язок суб'єктів в сфері безпеки	Презентувати суб'єктів державного регулювання та систему забезпечення безпеки в суспільстві. Здатність до групової взаємодії в процесі з'ясування причин виникнення небезпеки	Відповідальність особистості щодо забезпечення безпеки в суспільстві

1	2	3	4	5	6
Тема 7. Недержавні структури безпеки					
Проектувати комплексну систему забезпечення безпеки організації	Сутність та завдання недержавних структур забезпечення безпеки. Правові основи недержавної системи безпеки	Знання організаційно-правових засад діяльності недержавних структур в сфері безпеки	Обґрунтовувати функції та організаційно-правові засади діяльності недержавних структур в сфері безпеки	Презентувати недержавні структури в сфері безпеки та положення державного регулювання діяльності приватних служб безпеки	Відповідальність особистості в сфері безпеки
Тема 8. Методичний інструментарій оцінювання рівня безпеки соціальних систем					
Розробляти інформаційне - аналітичні документи щодо оцінки рівня реальних і потенційних загроз безпеки особистості, організації, суспільства	Методика розрахунку рівня безпеки на національному та галузевому рівнях. Види загроз безпеки та їх класифікація. Поняття ризику та методи його оцінювання	Знання методик оцінювання рівнів безпеки особистості, організації, суспільства	Розроблювати інформаційне – аналітичне забезпечення оцінювання рівня безпеки та можливих ризиків	Презентувати та інтерпретувати результати оцінювання рівнів безпеки	Відповідальність за точність і коректність результатів оцінювання

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	9
5. Теми та плани семінарських занять.....	10
6. Теми практичних занять	12
7. Самостійна робота.....	13
7.1. Контрольні запитання для самодіагностики	15
8. Індивідуально-консультативна робота	19
9. Методи навчання	19
10. Методи контролю	23
11. Розподіл балів, які отримують студенти	26
12. Рекомендована література.....	30
12.1. Основна	30
12.2. Додаткова	30
12.3. Інформаційні ресурси.....	31
12.4. Методичне забезпечення	31
Додатки.....	32

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ТЕОРІЯ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ
СОЦІАЛЬНИХ СИСТЕМ"**

для студентів спеціальності

**8.18010014 "Управління фінансово-економічною безпекою"
всіх форм навчання**

Укладачі: **Отенко** Ірина Павлівна
Москаленко Наталя Олександрівна

Відповідальний за випуск **Отенко І. П.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Бутенко В. О.**

План 2014 р. Поз. № 240 ЕВ. Обсяг 37 стор.

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи

Дк № 481 від 13.06.2001 р.